

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

728.3

Szerző: *Nagymihály Sándor*

Cím: *Történelemmé vált bútorok és ruhák nyomában a régi budai palotában.*

Forrás: *Magyar Hírlap*

Személy

Helyszám

Bp

(Hely)

1936 X 11

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

1936

Történelemmé vált bútorok és ruhák nyomában a régi budai palotában

A budai magasvidéki Tárnok és Őri ucca, ódon, multat látott házait napok óta járom és a mult századokból ittfelejtett bútorok, fehérneműfélék és régi ruhák után kutatok. Budának ez a része vasrácsos ablakú házaival, halk járású, bocsánatot kérő szavú mostani lakóival, mindenestre alkalmas a mult rekvizitumainak tanulmányozására. Mert különös, furcsa, de igaz: a bútorok, ruhaneműk, mintha örökéletűek lennének. A mult szekrényeiben kutató krónikás legalább így tapasztalta, mert ha kitárolták a vaspántos ódonságok tölgyajtai és bizalmat keltő beszélgetés alakult ki a látogató és a házbeli „kisatyaúristen” között, szívesen nyíltak a ritkán szellőztetett belsek és a szekrények hagyták, hogy felbolygatón turkáljanak bennük.

Erdekes és izgató út volt ez. Felfedező út 1936-ban az elporlott, köddé vált mult évszázadok nyomában. És a kíséret, az elsántikáló napok, megérték a fáradságot. Búcsúsan fizettek, titkokról lebbentették fel a fátylat és arról a régi szép Magyarországról beszéltek, amiről ma már sejtelmünk sincs...

A Tárnok ucca titka

A legajándékozottabb kedvű házat a Tárnok uccában találtam. Pedig a mélyen alvó, kulcsos-lánccal, szorosan lefüggönyözött házakban alig valahol élet. Ezen a hűvös elő-

kelőséget sejtető környéken — így a nyár szegényembert lesajnáló derekán — a nemesi, főnemesi címet viselő, már régen „nyaralásra” vitorláztak, házmester, házgondnok, vagy öreg kulcsárné vigyáz a ház békéjére, zártak a lakások, a naftalinszag orrfacsaró, az öreg falak nedvességet lélegzenek ki, a csend itt is, ott is ijesztő és a csemetékre mindenhol mord hang válaszol. Ravaszbeszédű ügynökök, vagy síró-örvő kéregetőt sejtjenek a csemeté mögött és még szerencse: ha kaput nyitnak. A krónikásnak először a bizalmatlanság bástyafalait kellett megmásznia, hogy kulcs zörrenjen a zárban. A ház urának tudta nélkül a ház-örvő vállán nagy a felelősség, de szépen, simogató szóval mindent el lehet érni.

Az öreg budai házakban, itt a Tárnok uccában, modern levegőjű, csőbútoros, süllőszettelt fürdőszobájú, telefonos, rádiós az élet, de mindegyik házban akad egy olyan zug, ahová a régi „örökség” bútorok kerültek. Itt csak néhanapján szellőztetnek és akkor, ha titymáló nézésű régiségkereskedőt várnak, de az csak ritkán tudja megadni azt az árat, amit a régi szüette bútorokért kérnek...

De hogy is fest belülről egy sok évszázados látott budai főnemesi palota? A szomszéd, az uccában járó polgár csak az álmo-

dozó palota dísztelen „malterlehullott” külsejét látja. Téli estékben előfordul az is, hogy csilláros világítás tör ki az uccára, de betekintést a rácsos ablakok mögé: senki sem kaphat...

Lélegzetállító csöndben tekintetek szel: az udvaron. Hátról díszkert, cserjék, gondozott, bő vizet ivott füvek és az öreg tölgyek közé bujtatva: mellékpületek. Az emeletes palota udvar felőli része bőrtönkomoly. Az ajtók tölgyfából, pántos vasalással és ijesztő nagyok a zárok. Félkilós kúccsal kell mindegyiket kinyitni. A belső szobaajtók már puhafából készültek, de ni, itt az egyik vendégszoba ajtófélfája agyoncirádzott kőfaragás. És milyen különös itt-ott az ablakok. Ólomfoglalt szögletes apró üvegtáblák illeszkednek össze méteres nagy ablakokká. És mindegyiket kihasaló vasostély védi. Félték, mindig félték valamitől és várszerű erődítmény itt mindegyik ház. De bent is hideglehetűek a folyosók és a szobák. A parkett ritka. A szobák padlója a legtöbb helyen keményfa és téli időkben, vagy ha itthon a ház ura, nehéz szőnyegek rajta. A falak kivétel nélkül kárpitosak és ha künn mord az idő, azok is szőnyegesek. Valóságos gobelin-remekművek láthatók itt gondosan elraktározva. Szőnyeghegyek emelkednek az egyik mellékszobában. Ide hordták össze...

Kalauzum, regényre eleget mesél a szőnyegcsodákról. Mindegyik más és más. Bibliai történeteket ábrázol az egyik, míg a másikba történelmi események kerültek behímzésre...

De nézem a bőrkárpitokat is. Villanygyújtunk, hogy jól láthassunk. A bőrkárpitokban fantasztikus rajzú aranyvirágok. Mesebeli tündérvilág virágai ezek. A bútorokat sok helyen szintén beaggatták szőnyegekkel és a földön terülő állathörök té-

da 1926 — 8891

ten nem hiányozhatnak. A kandalló, ahol még látható: óriásszerű. A mennyezet sok helyen domborművekkel ékített és a Tárnok ucca két álmódzó öreg házában találtam freskós falakat is. És kép, festmény mindenütt. Régi festmények álmotag színe, elgondolkasztó, de a ma élő festők művei se ritkák...

Az ebédlő és a szalon berendezése a legtöbb helyen régies. Az ebédlőasztal diófából készült, nagy és négyszögű. Külön szekrényt kapott a fegyvertár, külön a pipatórium és az egyik sarokban a régi régi világból ittmaradt még egy pohárszék is. Fő nemesikoronás őrzője vigyáz rá, akár a legféltebb kincsére. Pedig valamikor minden ház ebédlőjének kincse: a pohárszék. A tömzsi bútor felsőrése lépcsős emelvény. Idekerültek az ezüst evőeszközök, dísztalak, tányérok, mert nincs budai ház,

amelynek titkolt mélyén ne őriznének ilyen márkázott porcellán „garnitúrát“, amihez soha, de soha nem nyúlnak hozzá...

Es örökéletűek a díványok, a keretek és a nehéz selyem szalonszékek is. Nagypapa-széket is láttam támlatartóval. Senki sem használja. Emlék...

Most pedig leírok egy mennyezetes, függönyös ágyat. Kétszáz éves, vagy még több és ha igaz — miért ne lenne az — Mária Terézia is aludt benne. Ki tudhatja? Ma már nincs használatban. Féltem kincs. Az ágy lilaságával félig vetve. Mintha várná, mindig várná, hogy valaki pihentetőre lefeküdne benne.

Az ágy oldalsó függönyét „ágyöllőzetnek“ hívták. Nehéz atlaszból készült arany és ezüst hímzésektől súlyos és skóflummal belevarrva a címer. Az ágyterítője díszes szőnyeg...

Beleturkálók...

Az ágyban alul szalma, majd lőszórrel bélelt matrác és felette pehellyel töltött derékaj. Mindezt lepedő takarja. Kettő is. Az alsó, otthon fehérített vászon, díszítés nélkül, de a felső már hímzéses és oldalon aranyfonállal kivarrt. És minden buja: halványlila. Azok a felső lepedők és azok a párnahuzatok. Az alsópárna huzata díszített és hímzéses a felső is. A takaró: paplan. Drága, aransujtásos szövet, de akad még mutatós atlaszból csipkehímzésű „nász“ paplan is...

Az egyik öblös, nagytitkú szekrény mélyében naftalinba és óvóvászon öltönybe rejtve: régi fehérneműk. Molytól óvottak, de már foszladoznak, szakadoznak. A női magyar díszruhák még a régi koronázások idejéből használtak: nem ritkák. Egy ilyen mintapéldány felbecsülhetetlen értékével üvegburra alatt, nagy kincse az egyik grófi családnak. Régi női cipellőket is láttam. Álomnyi kicsinyek, drágaköves, csatosak. Ugyan, ki hordozhatta és mikor, utoljára?

Férfi-díszmagyar ruhákat minden tárnok-uccai házban őriznek. Kincsek ezek, drágakövekkel, élénk vörösek, vagy haragoszöldek. Kucsma hozzá és mindegyikhez cobolyprémes mente. Találkoztam pártagyüteménnyel is. Színesek, bőrből, bársonyból készültek, gyöngyökkel és drágakövekkel kivarrtak, boglárókkal és aranypillangókkal díszítettek.

A modernség harca a múlt rekvizitumaival

A mai modern élet friss levegője azonban az ősrégi budai palotákat sem kerülte ki. Házikincstárnak, múzeumnak nevezik azt a zugot, ahová az ősök megmaradt emlékes holmijai kerültek. Az idő vasfoga a szöveleteket, a ruhaneműeket és a bútorokat már régen kikezdte és egy-egy ittmaradt régi darab tényleg múzeumrégiség. Mert a Tárnok és az Üri uccában minden palota egyben múzeum is. Itt őrzik a hitbizományi kincseket, az ősök képei komorak és figyelmeztető tekintetűek. „Övd, védő a multat és tiszteld emlékeinket“ — mondja egy-egy mentés, kardos, büszkenézési festményarc. De hiába. Az idők haladása nem dörömböl eredmény nélkül a vaspántos tölgykapukon. És a rácsos ablakok sem záródnak légmentesen. Az ezerfejű technika, millió szemével itt is, ott is bekukucskál és vele együtt bejut az idő, az enyészet pusztító lehelete is. A kívül ódon házak belül már mind „komfortosan“ modernnek, a dédszülők bútorai lomtárba kerültek, a régi ruhák üvegburra alá, a ma élők már a kor gyermekei és rádió, telefon, villany mindenütt.

Csak a paloták külsejei időverték és évszázadosak...

A múlt estében bizonyosan bagoly húhozott a padlások titkai felől és ekkor, a kongó uccakövezeten hazafelé húzó budai polgár összerezzen. Ijedten kapkodta a fejét, de csak csönd és álmódzó némaság. Sehol élő ember. Csak bent a paloták titkos mélyén, még a délutánokban felbolygatott régi bútorok és ruhák nyugtalankodnak. Kíváncsian kérdegetik egymást. Mi történt itt és miért?...

Most megmondom és megüzenem.

Semmi, de semmi. Csak egy kíváncsi frölegény szemén keresztül a jelen néhány percre visszazéret a múltba.

Nagymihály Sándor